

JAVNI MENADŽMENT

PUBLIC MANAGEMENT

Ozana Ružić, Helena Golubić, Mario Latin, Igor Klopota

Stručni članak

Sažetak: U ovom će se radu obraditi javni menadžment kroz predstavljanje cjeline javnog menadžmenta, javne uprave od nastanka do danas i neki ciljevi, tehnike, mjere, učinci, procesi i tehnike novog javnog menadžmenta. Opisuje se i Britanski model novog javnog menadžmenta te zašto je on važan. Zatim slijede tablice i strukture javnog menadžmenta i novog javnog menadžmenta, objašnjavajući njihovu problematiku ili karakteristike u međusobnom odnosu. Posljednja stvar koja će se obraditi su novi javni menadžment u Hrvatskoj i kontroverze koje ukazuju na negativne utjecaje novog javnog menadžmenta

Ključne riječi: Britanski model, javni menadžment, javni sektor, novi javni menadžment

Professional paper

Abstract: The paper deals with the public management that will be presented through the whole public management, public administration from its beginning until today, and some goals, techniques, measures, effects, processes and techniques of the new public management. The British model of the new public management is described together with its importance. This is followed by tables and structures of public management and new public management explaining their issues or characteristics in relation to each other. The last thing discussed are controversies that indicate the negative impacts of new public management.

Key words: British model, public management, public sector, new public management

1. UVOD

Određivanje pojma javnog menadžmenta i javne uprave određene su mjestom i vremenom nastanka. Definicija javne uprave ističe organizacijsku ili funkcionalnu dimenziju kao znanost ili umijeće i pravila kojih se treba držati u ostvarenju određene politike. Javna se uprava definira kao tijelo koje je dobilo političke ovlasti i sredstva potrebna za zadovoljavanje općih interesa i čija je krajnja svrha opći interes i promicanje općeg dobra. Dok se javni menadžment poistovjećuje s nastojanjima da djelovanje javnog sektora bude što ekonomičnije. Javni menadžment predstavlja upravljanje vlade i neprofitne uprave privatnim sektorom na različite načine. Kao takva, vlada i neprofitna uprava koriste odgovarajuće alate koji povećavaju efikasnost i učinkovitost upravljanja u javnim i privatnim sektorima. Novi javni menadžment označava državnu politiku čiji je cilj modernizirati i učiniti javni sektor učinkovitijem.

2. UPRAVA JAVNOG MENADŽMENTA

Menadžersko je planiranje ključno za rast i razvoj organizacije, ali ono mora uključivati evaluaciju i sustav kontrole kako bi organizacija znala je li uspješna i jesu li planirani učinci temeljeni na objektivnoj sposobnosti organizacije važni za mjerenje, kontrolu i evaluaciju [1].

Javni je menadžment gotovo od samih početaka sadržan u pojmu javne uprave i upravljanja u SAD-u, gdje je vrlo rano ugrađeno nastojanje da poslovi javne uprave budu što djelotvorniji (naročito da dovedu do rješenja onih problema ili ostvarenja onih ciljeva zbog kojih se obavljaju), te da se obave što učinkovitije i sa što povoljnijim omjerom između uloženi sredstava i postignutih rezultata. Među službenicima sustava plijena bio je Woodrow Wilson, američki profesor i 28. predsjednik SAD-a. Wilson je bio ogorčen sustavom patronaže koji izaziva korupciju i neučinkovitost javne uprave. Osnova cijele njegove misli bilo je stajalište o javnoj upravi kao neutralnom instrumentu, odvojenom od politike i konkretnog režima. Njegovi reformski zahtjevi išli su za tim da se poslovni dio vladanja provodi na pouzdan i poslovni način, a da bi se tako mogao obavljati, mora postati nepolitičan, tj. imenovanja se moraju zasnivati na zaslugama i sposobnostima po tako zvanom „merit system-u“. Davne 1887. Woodrow Wilson se u svom poznatom eseju „The Study of Administration“, koji je bio temeljni članak u području javne uprave i političke znanosti, zalagao za borbu protiv korupcije i „sustava plijena“, za efikasnost i ekonomičnost, što je moguće jedino ako se strankama onemogućiti uplitanje u upravljanje državom i prepusti se profesionalcima. Sustav plijena pojavio se u SAD-u dolaskom na vlast predsjednika Jacksona 1829. godine koji je tvrdio da je „svatko sposoban za obavljanje javne

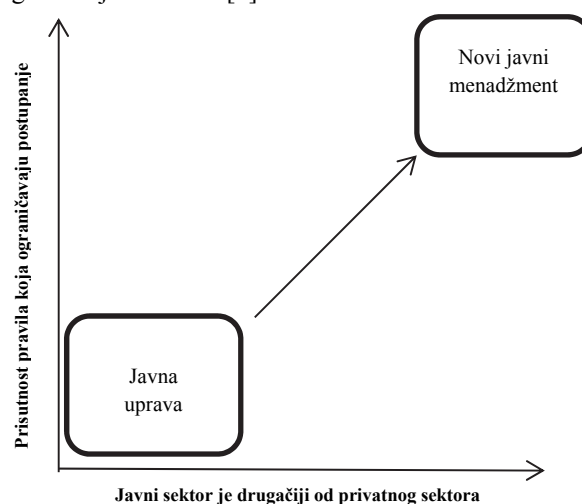
službe“ [2]. To je praksa u kojoj politička stranka, nakon pobjede na izborima, daje vladine poslove svojim vjernim članovima stranke kao što su prijatelji i rodbina, no kako tih poslova nikada nije bilo dovoljno da se nagrade svi, to je stvaralo neprijatelje i nezadovoljnike među onima koji su podupirali stranku i ostali bez plijena. Posljedice tog sustava bile su: slabljenje etike, efikasnosti i efektivnosti uprave. Prema Rosenbloomu „Razdoblje sustava plijena pratili su skandali, nepristojnost i hvalisavost“ [2]. Danas, nažalost, i u Hrvatskoj sustav plijena stvara veliki problem jer se zapošljavaju ljudi „preko veze“, a ne ljudi koji su obrazovani, sposobni i najbolji u određenom poslu. Naime, postoje dva modela zapošljavanja u državnoj upravi: karijerni sustav i sustav radnih mjesta. Karijerni sustav obuhvaća sve službenike s istim određenim osobnim svojstvima. U tom sustavu postoji specifično obrazovanje za državnu upravu te se razmještaj na službenička radna mjesta obavlja sukladno postignutom uspjehu na završetku školovanja, dok se u sustavu radnih mjesta ona popunjavaju na temelju javnih natječaja i intervjua koji imaju unaprijed planirani sadržaj i postupak provedbe, što je sve češći slučaj u Hrvatskoj [2]. Početkom globalne ekonomske krize koja je poharala tržišta, banke bacila u gubitke, a tvrtke u bankrote (kao posljedica dolazi do rasta nezaposlenosti i siromaštva), postavlja se pitanje je li čovjek racionalno biće koje donosi razumne odluke temeljene na logičkom zaključivanju te je li važnost psihološkog faktora za ekonomsko odlučivanje dovelo do ekonomske teorije „iskliznuća“. Iskliznuće je revolucijski manevar koji je ekonomiju na teorijskoj, ali i praktičnoj razini doveo do svemoći tržišta. Posljedicom toga javlja se kejnezijanska revolucija britanskog ekonomista Johna Maynarda Keynesa koja je nastupila tijekom prve velike globalne krize poznate kao velika depresija iz 20-ih i 30-ih godina prošlog stoljeća. Keynes kreira koncept svojevrsnog iracionalnog subjekta uvodeći pojam „animal spirits“ odnosno životinjski porivi ili životne sile koje vladaju ljudskim ponašanjem i ekonomskim odlukama pojedinaca čija politika može utjecati na financijska i realna tržišta. Keynes je bio i praktičar koji je predmet interesa radi potrebe brzog djelovanja potom prebacio na fiskalnu politiku, zagovarajući politiku javnih radova, veće potrošnje, deficitarnog financiranja, nekih budžetskih ograničenja, a sve opet u cilju izlaženja privrede iz krize kroz povećanje zaposlenosti, proizvodnje, potrošnje i *outputa*. Keynesova je zasluga, dakle, prije svega ekonomsko-teorijske prirode pa je stoga njegova ideja o animalnim nagonima koji upravljaju ponašanjem ljudi i tako praktički izazivaju sve te krize i neravnoteže ostala na neki način skrivena iza njegovih drugih eksponiranih ideja. Uočio je kako privreda nema ugrađeni mehanizam uravnoteženja i kako su krize itekako moguće stoga je pripisao niz recepata kako iz tih kriza izaći [3]. Također, u bivšoj Jugoslaviji Keynes nije raspravljao samo u kontekstu njegovih ekonomskih teorija nego o doprinosu monetarne ekonomije [4]. Zahvaljujući njemu pojavljuju se IS-LM model ili Hicks-Hansen dijagram kojim će se pokušati utvrditi da li ovaj dijagram može pomoći tranzicijskim zemljama kao što je bila i Jugoslavija u kojoj je bilo neizbježno ukidanje društvenog vlasništva i privatizacija

nefinancijskih poduzeća tako da se smanje učinci štednje i poveća potrošnja [4].

„New Deal“ obilježava početak američke varijante države blagostanja. Bilo je to vrijeme povjerenja u javni sektor i rasta interesa za javne poslove. Poslijeratni prosperitet i rast države blagostanja doveli su do jačanja uloge države u mnogim sektorima društva i pratećeg vjerovanja u racionalnost državnih politika. Naftna kriza sedamdesetih godina 20. stoljeća imala je za posljedicu deseterostruki porast cijena što je izazvalo ozbiljne proračunske deficite u svim zapadnim državama blagostanja. Zatim dolaze osamdesete koje su bile gorke godine nesmiljenog rezanja proračuna, javnih sektora i njegovih programa. Nužnost smanjenja troškova, odnosno povećanja efektivnosti i efikasnosti bivala je sve većom. U takvome okruženju postaju sve glasnjiji zahtjevi da se menadžment *businessom* primjeni i na javni sektor [4].

3. NOVI JAVNI MENADŽMENT

Novi javni menadžment zajednički je naziv za niz reformi javnog sektora, koje se provode tijekom posljednjih dvadesetak godina u većini zemalja OECD-a (Organisation for Economic Co-operation and Development), zemljama u razvoju i tranzicijskim zemljama. Ove se zemlje međusobno temeljito razlikuju s obzirom na svoje ekonomske, društveno-političke, kulturne, ustavne i institucionalne osobine, pa tako i u načinu na koji se vodi javna uprava. Čak su i unutar razvijenih zapadnih zemalja upravne razlike goleme. Unatoč tomu, čini se da model reforme ne prikazuju isti stupanj različitosti što ga pokazuju upravni sustavi koji se reformiraju. Kanada, Velika Britanija i Australija jedne su od najvećih članica zemalja u razvoju organizacije OECD-a [5].

Grafikon 1. Od tradicionalne javne uprave ka novom javnom menadžmentu

4. CILJEVI NOVOG JAVNOG MENADŽMENTA

Novi javni menadžment je upravljačka filozofija koju koriste vlade od 80tih godina kako bi modernizirali javni

sektor. Novi javni menadžment je širok i vrlo kompleksan termin koji se koristi za opis niza reformi javnog sektora širom svijeta od 80tih godina. Na osnovu javnog izbora i menadžerskih škola mišljenja, novi javni menadžment nastoji poboljšati efikasnost javnog sektora i kontrolu koju vlada ima nad javnim sektorom. Glavna hipoteza u valu reforme novog javnog menadžmenta je da će veća tržišna orijentacija u javnom sektoru dovesti do veće troškovne efikasnosti vlada bez negativnih posljedica na druge ciljeve ili razmatranja. Novi javni menadžment za cilj ima transformaciju rigidnog, hijerarhijskog, birokratskog tradicionalnog modela javne uprave u fleksibilniji i više tržišno orijentiran oblik javnog menadžmenta. Tako se javnom i privatnom sektoru daje nova uloga, posebno putem privatizacije javne uprave. To uključuje decentralizirano i fleksibilno donošenje odluka, smanjenje hijerarhijskih kontrola i sposobne menadžere u javnom sektoru [7].

4.1. Mjere i učinci novog javnog menadžmenta

Neke od mjera i učinaka novog javnog menadžmenta su strukturalne, personalne, funkcionalne i ostale.

- (1) Strukturalni - dovodi do smanjenja javnog sektora, privatizacije, razlabavljenje odnosa i fragmentiranje države.
- (2) Personalni - smanjenje broja zaposlenika, izmjena s privatnim sektorom, fleksibilniji radnopravni aranžmani, autonomija javnih menadžera. U njemu kolektivno pregovaranje gubi na značenju dolazi do smanjenja plaća svima osim menadžerima. Plaća se temelji prema rezultatima i ocjeni rukovoditelja.
- (3) Funkcionalni - označava javno tržište i naplatu realnih cijena, obavezni natječaj, javnu nabavu i veći broj ponuđača. Problem je u zanemarivanju procedura i zakonitosti.
- (4) Ostali - u ostale mjere i učinke spadaju financijski i legitimacijski odnos građana i uprave.

4.2. Proces novog javnog menadžmenta

Proces novog javnog menadžmenta sastoji se od:

- (1) poboljšanja djelotvornosti i učinkovitosti u javnom sektoru,
- (2) jačanja odgovornosti proračunskih subjekata prema korisnicima odnosno kupcima usluga ili programa,
- (3) povećanja koristi uz smanjenje javnih izdataka,
- (4) jačanja menadžmenta državnih jedinica uz povećanje odgovornosti spram korisnika.

4.3. Tehnike novog javnog menadžmenta

Postoje tri tehnike novog javnog menadžmenta:

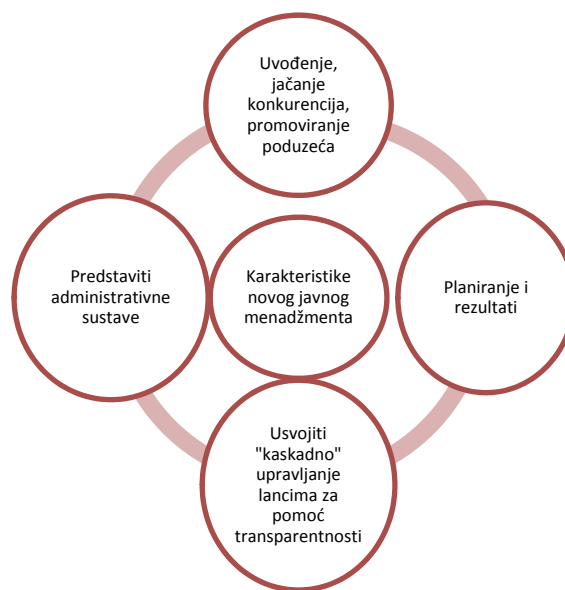
- (1) Uvođenje natjecateljskog duha - uvođenje natjecateljskog duha označava poticanje i nagrađivanje zaposlenika da u svom poslu budu što bolji tako da se raspišu javni natječaj, financiraju zaposlenici uzimajući u obzir broj potrošača i mjeri njihova uspješnost.
- (2) Raščlanjivanje velikih birokratskih jedinica - kod elementa raščlanjivanja cilj je napraviti manje,

pregledne i fleksibilne jedinice kojima je mnogo lakše upravljati.

- (3) Poticanje veće produktivnosti - poticanjem veće produktivnosti osnovni cilj je motivacija poduzetništva za smanjivanje troškova i povećanja efikasnosti.

4.4. Karakteristike novog javnog menadžmenta

Karakteristike novog javnog menadžmenta su uvođenje, jačanje konkurencije, promoviranje, planiranje i rezultati poduzeća. Potrebno je predstaviti administrativne sustave i usvojiti „kaskadno“ upravljanje lanaca za pomoć transparentnosti. O svakoj od tih aspekata objasniti će se poviše u narednim točkama [8].

Slika 1. Karakteristike novog javnog menadžmenta

4.4.1. Uvođenje, jačanje konkurencije, promoviranje poduzeća

Cilj u tehnici uvođenja natjecateljskog duha kod novog javnog menadžmenta je taj da se odstrane monopolni izvođači, razvije promoviranje i osnaži konkurencija.

4.4.2. Planiranje i rezultati

Discipliniran napor koji za cilj ima donošenje temeljnih odluka i poduzimanje temeljnih aktivnosti koje oblikuju i vode organizaciju, njezine aktivnosti i razloge poduzimanja tih aktivnosti.

4.4.3. Usvojiti „kaskadno“ upravljanje lanaca za pomoć transparentnosti

„Kaskadno“ upravljanje obuhvaća praćenje i djelovanje procesa strateškog planiranja koji podrazumijeva analizu i uspostavljanje unutarnje organizacije i vanjsko okruženje tj. utvrđivanje snaga i slabosti organizacije, te potencijalnih prijetnji (prepreka

za organizaciju u ostvarivanju uspjeha) i prilika (za rast, razvoj ili uspjeh organizacije) sa kojima se ista suočava.

4.4.4. Predstaviti administrativne sustave

Administrativan sustav i procedure su niz pravila i propisa kako bi ljudi koji upravljaju organizacijom stvorili veću razinu organizacije, više učinkovitosti i odgovornosti organizacije [8].

Tabela 1. Razlike između starog (uprava) i novog javnog menadžmenta

UPRAVA	NOVI JAVNI MENADŽMENT
Politička teorija	Organizacijska teorija
Proces	Rezultat
Ciljevi iz demokratske teorije	Ciljevi iz tržišne ekonomije
Razvoj stilova upravljanja	Efikasnost, efektivnost i kvaliteta usluga
Potencijal za ugovaranje, franšizing i nove oblike regulacije	Izrada boljih modela zasnovanih na teoriji

5. NOVI JAVNI MENADŽMENT – BRITANSKI MODEL

Kad je riječ o reformi, posebno mjesto pripada upravo Velikoj Britaniji, zemlji s dugom tradicijom visoko vrednovane i cijenjene državne službe. K tomu, britanski su viši državni službenici moćna elita britanskoga društva. *“Iako se ovdje ne bi očekivala situacija u američkom stilu, Velika je Britanija, mnogo više od SAD-a, postala prototipom menadžerske klijentelistički orijentirane, kompetitivne javne službe otkad je Margaret Thatcher postala premijerkom, 1979. godine”* [5].

Iz nekih komparativnih analiza zemalja OECD-a slijedi da je po broju reformskih inicijativa i njihovu opsegu Velika Britanija daleko odmaknula u odnosu na SAD. Od jedanaest kompariranih reformskih inicijativa Velika Britanija je poduzela sedam s velikim opsegom i jednu malog opsega, dok SAD ima samo četiri poduzete inicijative i to malog opsega, zbog čega su u kategoriji zemalja koje su zadržale tradicionalni obrazac upravljanja putem pravila, zajedno s Japanom, Njemačkom i Austrijom. Ispred Velike Britanije nalazi se samo Novi Zeland, koji ima jednu inicijativu više, i to širokog opsega, a odnosi se na normalizaciju industrijskih odnosa [5].

S obzirom na broj i opseg poduzetih reformskih inicijativa Britanski je model postao uzorom za zemlje OECD-a, ali i za moćne financijske institucije (MMF i Svjetsku banku) kao donatore koji taj model *“preporučuju”* (nameću) zemljama-ovisnicama o tim donacijama, bilo da one pripadaju svijetu tranzicijskih zemalja ili zemljama u razvoju. Razlog jest u tome što britanski model u sebi u najvećoj mogućoj mjeri utjelovljuje neoliberalnu misao, čiju apotezu svjedočimo posljednja dva desetljeća kao i provođenje neoliberalnih principa u praksu čitavog spektra reformi koje izravno

zahvaćaju javni sektor. Kao odgovor na Britanski model novog javnog menadžmenta javlja se privatizacija kao najsigurniji put prema rastu produktivnosti, dohotka i održivog ekonomskog razvoja. Privatizacija predstavlja restrukturiranje javnog sektora koje izaziva njegovo daljnje restrukturiranje (ukidanje ministarstava koja igraju ulogu sponzora nacionalnih industrija). U Velikoj Britaniji proces privatizacije svodio se na djelomičnu promjenu vlasništva u prvoj fazi, da bi se zatim prešlo na potpunu prodaju. Prvo su 1982. godine privatizirane naftna industrija i cestovni promet, 1984. telekomunikacije, 1986. plin i brodogradnja, 1987. zračne luke i zračne vlasti, 1988. industrija čelika, 1989. vode itd. Na temelju toga javlja se tabela koja prikazuje ukupne čimbenike produktivnosti javnih poduzeća prije i poslije privatizacije u Velikoj Britaniji [2].

Tabela 2. Poduzeća u državnom vlasništvu kroz promatrano razdoblje

Poduzeća	Ukupni faktor produktivnosti		
	Godina		
	1979. – 1990.	1979. – 1983.	1983. – 1990.
British Coal	2,6	-0,8	4,6
British Gas	1,0	-1,0	2,2
British Rail	1,2	-2,9	3,7
British Steel	6,4	4,6	7,5
British Telecom	3,5	3,0	3,7
Electricity Supply	1,5	-0,3	2,6
Post Office	2,3	1,7	2,7

6. NOVI JAVNI MENADŽMENT U HRVATSKOJ

Neka problematična pitanja u Hrvatskoj o novom javnom menadžmentu su: Zašto u Hrvatskoj ne bi bile provedene slične reforme povećanja efikasnosti i kvalitete javne uprave? Zašto se ne bi reformirala javna uprava, ekonomski osnažila zemlja i sačuvala postojeća razina socijalne sigurnosti? Očito je da je zemlja u krizi. Nažalost, između Hrvatske i ostalih država novog javnog menadžmenta puno je lakše naći neke razlike nego sličnosti, odnosno može dovesti čak i do neželjenih rezultata. Navedena su dva razloga zašto u Hrvatskoj ne funkcionira novi javni menadžment. Prvenstveno zato što bilo koja država novog javnog menadžmenta pokazuje da se program reforme donosi na duže razdoblje čiji je glavni uvjet da se provede široka potpora njegovu provođenju. Samo postojanje te reforme garantira javnosti da će se započete mjere reforme nastaviti i u slučaju promjene vlasti, a samo kontinuirana reforma jamči ostvarenje postavljenih ciljeva. U Hrvatskoj je u ožujku 2008. godine donesena Strategija reforme državne uprave samo za razdoblje 2008.-2011. Taj dokument ima izniman pokretački potencijal i može biti pravilno iskorišten u reformi hrvatske uprave, no već pri samom donošenju strategije, ista je prihvaćena samo od strane hrvatske Vlade, ne i Sabora. Svima je jasno da jednostrano prihvaćanje strategije dovodi u pitanje njezinu provedbu u slučaju promjene vlasti. Drugi problem je suradnja javnosti, u skladu koje se na web

stranici bilo kojeg Ministarstva financija zemalja novog javnog menadžmenta mogu pronaći svi programi koji se trenutačno provode, kao i izvješća o njihovu provođenju. Na web stranici hrvatskog Ministarstva, moguće je naći Strategiju u kojoj se potiče modernizacija javne uprave i njezina puna profesionalizacija te pružanje brzih i pouzdanih javnih usluga koji su sastavni dio poduzetničke okoline i pretpostavka osiguranja boljeg standarda svih građana Vlada Republike Hrvatske zalaže se i stvara pretpostavke za oživotvorenje vizije moderne javne uprave. Ta vizija obuhvaća povećanje efikasnosti i ekonomičnosti u sustavu državne uprave, podizanje kvalitete upravnih usluga, ostvarenje otvorenosti i pristupačnosti tijela državne uprave, jačanje standarda vladavine prava, jačanje socijalne osjetljivosti u državnoj upravi i u odnosu prema građanima, podizanje etičke razine u državnoj službi i smanjenje korupcije, primjena moderne informatičko-komunikacijske tehnologije i uključivanje hrvatske državne upravne u europski upravni prostor. Od njezina usvajanja prošlo više od šest godina ti dokumenti još nisu uvedeni [6].

7. KONTROVERZE, ANALIZE REZULTATA I POSLJEDICE NOVOG JAVNOG MENADŽMENTA

Veliki broj zemalja koje su ponekad dobrovoljno, ali najčešće pod pritiskom međunarodnih financijskih institucija (prvenstveno MMF-a) provodile reforme putem privatizacije javnih poduzeća i djelovanjem tržišta. Neuspjesi leže u izboru samih instrumenata te se može reći da su to bili samo gorki lijekovi, no pitanje je jesu li bili pravi. Raznolikost zemalja, čak i kad su suočene s istim problemima izazvanim globalizacijom zahtijeva diferencirani pristup u njihovu rješavanju. Ako se neki pristup i korišteni instrumenti mogu pokazati djelotvornima u jednoj zemlji, ne znači da će to funkcionirati i u drugim zemljama. Novi javni menadžment propisuje staromodna, neprimjerena i standardna rješenja ne uzimajući u obzir posljedice što će ih ostaviti za stanovnike zemalja kojima se nalagalo da slijede takvu politiku. Ideologija se usmjeravala na donošenje odluka, a od zemalja se očekivalo da bez pogovora slijede politiku. Prema Stiglitzu, MMF je griješio u svim područjima kojima se bavio, a problem je u upravljanju tom organizacijom: odluke donose ljudi koji dolaze iz financijskih tvrtki, kamo će se i vratiti nakon isteka mandata. Oni svijet vide očima financijske zajednice, a odluke koje donose odražavaju njihova gledišta i interese. MMF i Svjetska banka postali su nove misionarske institucije, preko kojih su se „*ideje nametale neodlučnim i siromašnim zemljama, koje su često jako trebale njihove zajmove i dotacije*“ [2]. Odluke MMF-a odražavaju interese i kontroliraju Novi javni menadžment da bi ostvarile ciljeve financijskog svijeta i tako programi strukturne prilagodbe ne stvaraju održivi rast stoga u mnogim je zemljama pretjerana štednja ugasila financijski rast. Uspješni gospodarski programi zahtijevaju da se vrlo pažljivo razradi slijed i brzina reformi, odnosno mjera u provođenju reformi. Britanski model reforme putem privatizacije i liberalizacije tržišta promišljeni plan koji treba ostvariti globalizaciju

kapitala, a privatizacija je, prema Farazmandu, „*počela značiti tržišnu nadmoć korporacija, porast divljeg sebičnog individualizma i izvor je kaotičnih društvenih, političkih i ekonomskih uvjeta*“ [2]. Također, neki od rezultata i posljedica jest makroekonomski plan gdje nisu ostvareni rezultati glede produktivnosti i nezaposlenosti. Djelatnosti koje treba voditi prema kriteriju općeg dobra vodile su se prema kriteriju profita što je dovelo do afirmacije neotaylorizma u upravljanju javnim poduzećima. Istodobno su ugrožene temeljne vrijednosti demokracije: odgovornost i polaganje računa, pravednost i jednakost, te sve više imenovanja nasuprot biranju i s time povezana patronaža i korupcija, bitno je oslabljena lokalna samouprava. Pitanje je kako je novi javni menadžment postao općepriznati „*najbolji put*“ kada demokratski principi transparentnosti i odgovornosti koji vrijede za države klijente financijskih institucija, kome ove institucije odgovaraju i u čije ime nameću takav model reforme [2]. Neki autori tvrde da je Novi javni menadžment vrhunac i sada je u opadanju. Kritičari kao što je Dunleavy proglasit će da je Novi javni menadžment „*mrtav*“ i tvrde da je oštrica promjene preseljena na digitalno doba upravljanja s naglaskom pitanja reintegracije u vladu kontrola holističke samouprave i digitalizacije. Na temelju objašnjenog Europska komisija napisala je knjigu o bijelom upravljanju pitanjima reforme upravljanja, poboljšanje javnog upravljanja i fleksibilnost u donošenju odluka u kojem predlaže novu vrstu odnosa sa građanima [9].

8. ZAKLJUČAK

Javni menadžment je nastojanje da se većina vrijednosti i tehnika privatnog sektora te tržišnih kriterija uvede u javni sektor, kako bi postao djelotvorniji i konkurentniji poslovni stil, orijentiran na rezultate. Efikasnost, ekonomičnost, efektivnost su početne i temeljne orijentacije javne uprave, zatim se pojavljuje novi javni menadžment koji nameće ekonomske vrijednosti i tehniku privatnog sektora javnome, naglasak je uglavnom na jeftinoću i efikasnost, pouzdanje u moć privatnog poduzetništva i slobodnog tržišta od kameralizma. Kameralizam je ekonomska politika nastala u Austriji i Njemačkoj polovicom 16. stoljeća kojoj je cilj podizanje nacionalne industrije ubrzanom industrijalizacijom i povećanjem izvoza, a za postupno smanjenje uvoza radi aktivnosti vanjske trgovine bilance. Vezan je i uz rješavanje državnih i društvenih problema agrarne i siromašne sredine koja pokušava izgraditi apsolutističku vlast kao upravne doktrine koja je zahvatila i Hrvatsku. Dobiveni rezultati omogućit će i znanstveni razvoj kompetentnosti lokalnih i regionalnih službenika, ali i zaposlenih u politici i ekonomiji te uključivanje građana u odlučivanje o bitnim javnim poslovima. Dominantni ciljevi u razvoju samoga društva mogu dovesti i do nekih kritičnih promjena od čovjeka sve do kapitala. Prvenstveno kako bi novi javni menadžment funkcionirao u Hrvatskoj potrebno je na čelo Vlade staviti odgovorne i sposobne ljude koji su spremni Hrvatsku „*podići na noge*“ i omogućiti građanima pristup svakoj informaciji vezanoj uz javnu upravu. Bitno je naglasiti da javna uprava treba biti

odgovorna za razvoj, a ne za zastoj unapređenja države te da je potrebno naći točnu mjeru zaštite javne uprave od političkog utjecaja.

9. LITERATURA

- [1] Alfrević, N.; Pavičić, J.; Najev Čačija, Lj.; Mihanović, Z.; Matković, J.: Osnove marketinga i menadžmenta neprofitnih organizacija, Školska knjiga, Zagreb, 2013.
- [2] Perko-Šeparović, I.: Izazovi javnog menadžmenta; Dileme javne uprave, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.
- [3] Dragojević Mijatović, A.: Keynesov *animal spirit*, Pregledni članak UDK 17.03:330.834, Primljeno: 16.4.2012., Viškovo 60, HR-51216 Viškovo
- [4] Ribnikar, I.: Keynes' monetary theory and transition economies, Preliminary communication UCD 336.741.28:338.24, Ekonomski fakultet Rijeka, 2007.
- [5] Perko-Šeparović, I.: Novi javni menadžment – britanski model, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska, Pregledni članak 354.07(410), Primljeno: 12. veljače 2003.
- [6] Manojlović, R.: Danski model novog javnog menadžmenta- može li poslužiti kao uzor Hrvatskoj, Izvorni znanstveni rad, UKD 35.07(489:497.5), Primljeno 30.9.2010.
- [7] http://www.agroedu.net/basic/m2/ssl/Block_A_Definition_of_Key_Terms_BOS.pdf
- [8] <http://www.seminarski-diplomski.co.rs/MENAZMENT/Novi-javni-menadzment.html>
- [9] Petak, Z.: "Dimenzije javnih politika i javno upravljanje." Politička misao 02 (2008): 9-26.

Kontakt autora:

Helena Golubić, student

Sveučilište Sjever
Poslovanje i menadžment u medijima
e-mail: helenake93@gmail.com

Ozana Ružić, student

Sveučilište Sjever
Poslovanje i menadžment u medijima
e-mail: ozana.ruzic@gmail.com

Mario Latin, mag.oec.

Igor Klopota, mag.oec.